

مكتبة المصطفى

مخطوطة

رسالة مفهوم عروض

المؤلف

وحيد تيريزي

جیوة آدم علیه السلام جیوة نوح علیه السلام جیوة ابراهیم علیه السلام جیوة اسمعیل علیه السلام
 جیوة اسحاق علیه السلام جیوة یونس علیه السلام جیوة موسیٰ علیه السلام جیوة داود علیه السلام
 جیوة سلیمان علیه السلام جیوة عیسیٰ علیه السلام جیوة قریظ علیه السلام جیوة صالح علیه السلام
 جیوة هود علیه السلام جیوة عیسیٰ علیه السلام جیوة عیسیٰ علیه السلام جیوة یحییٰ علیه السلام
 تاریخ آدم علیه السلام الفان ومانان واریعون ومن نوح الی ابراهیم علیه السلام
 الفاروق یحییٰ وعشر وثمانین و ابراهیم الی موسیٰ علیه السلام سبع وثمانون و سبعون سنة
 ومن موسیٰ الی داود علیه السلام ثمانون سنة ومن داود علیه السلام الی عیسیٰ علیه السلام
 الف ومانان سنة ومن عیسیٰ الی خاتم النبیین ستمائة سنة کذا فی التواریخ علی ضرب

در بیان آستانه

مدرسه عشر ۵۱۵	جامع شریف عشر ۴۸۵	مسجد عشر ۳۴۵	محل خانه عشر ۳۵۰	عمارت عامر عشر ۱۱	خان فتح کارانه عشر ۳۱۸
چشمه روانه عشر ۴۴۸	مصطفیٰ زوده عشر ۵۸۵	فروغ عشر ۲۱۴	اسباب عشر ۵۸۵	بوز خانه عشر ۵۸۵	مخزنه عشر ۳۵۷۳
محل کفن عشر ۳۵۸۵	قیامه عشر ۱۳	کلمه کفن عشر ۱۴۲	محله و پروردی عشر ۳۵۸۵		

سلطان
۶۴
سلطان
۷۸۱
سلطان
۸۸۶
سلطان
۳۱۹
سلطان
۸
سلطان
۱۱۷۱
سلطان
۱۸
سلطان
۴

سلطان مراد شاه	جلوس سلطان اول	سلطان عثمانه
سلطنت ۷۳۰	سلطنت ۷۰۱	سلطنت ۶۴۰

سلطان بایزید دوم	سلطان محمد اول	تانی مراد شاه فتح سلطان محمد
سلطنت ۷۸۱	سلطنت ۸۰۴	سلطنت ۸۰۰

سلطان بایزید اولی	سلطان سلیمان	سلطان سلیمان قانونه
سلطنت ۸۸۶	سلطنت ۹۱۸	سلطنت ۹۲۶

سلطان سلیمان ثانی قیبرز	سلطان عثمانه	سلطان مصطفی سلطان اورنگزیب
سلطنت ۱۰۳۷	سلطنت ۱۰۳۱	سلطنت ۱۰۳۸

سلطان ابراهیم	سلطان محمد	سلطان سلیمان
سلطنت ۱۰۴۹	سلطنت ۱۰۵۸	سلطنت ۱۱۰۶

سلطان مصطفی	سلطان احمد	سلطان محمود
سلطنت ۱۱۰۶	سلطنت ۱۱۴۳	سلطنت ۱۱۶۸

سلطان مصطفی	سلطان احمد	سلطان سلیم
سلطنت ۱۱۷۱	سلطنت ۱۱۸۹	سلطنت ۱۲۰۳

سلطان مصطفی	سلطان محمود
سلطنت ۱۲۲۳	سلطنت ۱۲۲۳

Handwritten notes in the right margin, including dates and names, partially obscured by the binding.

هذه رسالة مفصلة عن عروض من اختصار وجد تبرير

معلوم اوله که شعر کلام موزون در بر و میزانش عروض در بر و اول شعره
واقع اولان بیت که هر مصرع اندک فایده اوله مطلع در بر و آخر شعره
واقع اولان بیت مقطع در بر و مطلع ابد مقطع بیته واقع ایضا تخصر
در بر و هر بیت مصرع اوله اولان جزو صدر و آخرت
واقع اولان عروض و مصرع ثانیه اوله واقع اولان ابتدا و آخرت
و اینها واقع اولان ضرب و بونلریک بینلریک واقع اولان جزو قرع
در بر و میزان شعره اولان عروضک بناسی معرک و ساکن اوزره
در و حرکه دخی ایکی کون در بر بری معروف و بری مجهول معرک مثال نون قرع
خون قرع ضمه سی مجهول مثال خون قرع و مشورک ضمه سی کی و باقیر دخی
بوکه قیاس اولنه و بوساکن و صح کلر یک ترکیبنت اسباب و او تاد
و هو اصل حاصل اولور سبب ایکی نوع اوزره اولوب بر معرک و ساکن
اولور بر سبب خفیف در بر در مثلی و اگر ایکی معرک اولور بر سبب ثقیل
در بر قرع مثلی کذلک و ندد دخی ایکی کون اولور بر ایکی معرک بیتم بر ساکن
واقع اولور بر و ندد معروف در بر عشق مثلی و اگر ایکی معرک اولان صکر
بر ساکن واقع اولور بر و ندد مجموع در بر نام مثلی کذلک فاصل دخی ایکی نوع

اوزره در
اسه فاصه
واقع اولور
و او تاد و
و بر و ندد
اولور بر
میز و واقع
ایکی سبب
مقدمه واقع
بالعکس
ایکی سبب
کذلک فاصه
در مقدمه
و ندد حاصل
مثلی و سبب
در بر نام
مستعمل
کنور بر

بدی بحر حاصل اولور اول بدی بحر بولور در بحر هج معطایل
 بحر جز مستفعل بحر ماضی فاعل بن بحر وافر معطایل بحر کما معطایل
 بحر مضارع فعلی بحر مقدارک فاعلی بو بدی بحر متخا الذجر اولر
 و بو بدی بحر بر لر یله ز یکید اونا یکی بحر حی حاصل اولور که مختلفه
 الاجزاد لر مجموع او ا طقوز بحر حاصل اولور اول ا یکی بحر بولور
 بحر سراج مستفعل مفعولات بحر منسوخ مستفعل مفعولات دفعه
 بحر خفیف فاعلات مستفعل دفعه بحر مضارع معطایل فاعلات
 دفعه بحر محبت مستفعل فاعلات دفعه بحر مقضب مفعولات مستفعل
 دفعه بحر طوبی فعلی معطایل دفعه بحر مدید فاعلات فاعلی
 دفعه بحر بسیط مستفعل فاعلی دفعه بحر غریب فاعلات مستفعل
 بحر قریب معطایل فاعلات دفعه بحر مشکل فاعلات معطایل و
 بو هند کور اول طقوز بحر بن بشی عرب مخصوص صدر که جملة اول بحر
 استعالی قبل در و اوج بحر بنی وار در که جملة مخصوص صدر هر یک اول
 بحر عرب شعری بولدی بو قدر عرب مخصوص اول اول بحر و افر کامل طویل
 مدید بسیط و جملة مخصوص اول اول بحر عرب قریب مشکل با قبل
 مشترک در معلوم اوله که بو اول طقوز بحر علل مسیل یکی سکنه بالغ اول
 بحر لر هج مسدس محدوق معطایل فعلی بحر هج مسدس اخر
 و مقبوض و محدوق مفعول مفاعل فعلی بحر هج مثل سالم معطایل
 عم

بحر

شتر هتم جب زلا جنم بنر طی قطع شکا صم شعیب جوب جوف جده رفع
 نلم جیل نرم خر وقف کشف اسباع ازات ترمیل اول کف دیو بر جزو علی
 آخره سبب خفیفک ساکن اخرین دوشرب معرکمی حالی اورو زرن ابتمکه
 دیر لر یومفاعیلوه و فاعلدن و فاعلور مفاعیلوه و فاعیل و فاعلوا
 و فاعلات قلمور قصیر دیو آخری سبب خفیف اولان جوؤه سالک
 اخرینه که ساکنی اسقاط و معرکمی ساکنه قلمور دیر لر مثلاً مفاعیلوه و
 فاعلدن و فاعلور جزو لرینه قصیر عارضی اولسه مفاعل و فاعلدن و
 فاعل قلمور جوف دیو آخری سبب خفیف اولان جزو سالک سبب غنی
 اسقاط دیر لر مثلاً مفاعیلوه و فاعلدن و فاعلور عارضی اولسه
 مفاعیل و فاعلدن و فاعلور یونلر فاعلور و فاعل و فاعل کلمه لرینه نقل
 اولنور لر حریم دیو جزو سالک حرف اولئی اسقاط دیر لر مثلاً مفاعیلوه
 حرم عارضی اولسه فاعیلور قلوب مفعولنه نقل اولنور خرب دیو جزو
 سالک اولندن و آخرندن بر حرفنی اسقاط دیر لر مثلاً مفاعیلوه حرم
 عارضی اولسه فاعیل قلمور مفعول انک برینه بدل اولور قبض دیو قبضی
 ساکنی جوف ابتمکه دیر لر مثلاً مفاعیلوه و فاعلور قبض عارضی اولسه مفاعیلوه
 و فاعل قلمور شتر دیو قبض الیه غمک بر جزو و اجتماع دیر لر مثلاً مفاعیلوه
 شتر عارضی اولسه هم ایله یاد و ثوب فاعلور هتم دیو جزو سالک آخرینه که
 سبب

سبب غنی
 و معرکمی
 فاعل انک بر
 مثلاً مفاعیلوه
 دیو هتم عارضی
 عارضی اولسه
 حرف خرف
 فاعل کلمه لرینه
 دیو جزو کلمه
 فاعلور و فاعل
 عارضی اولسه
 دره منتظم
 بدل اولور
 مستغنی دره
 و فاعلور قلمور
 و فاعلور اول
 دیر لر مثلاً

سبب خفیفی اسقاط و ما بعد نلاکی سبب دخی ساکنی استحقاق حرف اسقاط
 و متحرکتی ساکنی قلمه در لر و مثلاً مفاعیلنه هم عارض اولسه مفاعیلنه
 فعل اولنک برین بدل اولور چیب دیو جزو ایکی سبب خفیفی اسقاط در لر
 مثلاً مفاعیلنه جب عارض اولسه مفاعیلور فعل اولنک برین بدل اولور اول
 دیو هم عارض اولور لانه جزو نلاکی حرف اولنی اسقاط در لر مثلاً مفاعیلنه هم
 عارض اولسه فاع قلمه دیو بر جزو اولسه هم و زلل عارض اولدو فاع
 حرف اعرف دخی اسقاط ایتمک در لر مثلاً مفاعیلنه هم و زلل عارض اولدو
 فاع قلمه شدی عین دخی دو شد کده فاع قلمور فع اولنک برین بدل اولور
 دیو بر جزو ایکی سبب خفیف اول اول سبب ساکنی اسقاط در لر بو
 فاعله و فاعله نه و مستفعل و مفعول نه اولور مثلاً بونلور بنین
 عارض اولسه فاعله دن فعل و فاعله دن فعل نه قلمور و مستفعل
 دن متعلق و مفعول نه دن معول نه قلمور مفاعله و مفاعیلنه بونلور
 بدل اولور چیب دیو بر جزو دن دور دخی ساکنی حذف ایتمک در لر مثلاً
 مستفعل دن و مفعول نه دن دور دخی ساکنی حذف اولدو مستعلن
 و مفعول نه قلمور مستعلن و فاعله نه بونلور بدل اولور قطع دیو نری
 و تدبیر اولدو جزو سالک حرف اخیر فی اسقاط و ما قبله متحرکتی ساکن
 در لر مثلاً مستفعل و فاعله قطع عارض اولسه مستفعل و فاعله قلمور مفعول

فعل
 متحرکتی
 ایتمک
 مفاعیلنه
 نلاکی
 حرف
 ت و
 یغنی
 سبب
 ل
 فاعله
 جزو
 نریب
 تدبیر
 عین
 ایتمک
 جزو
 سبب

اول سبب آنکه ساکنی اسقاط در بر و مثلاً مستفعلک جبل عارضی اولسه
 مُتَعَلِقُ قالور فعلتق اکا بدلا اولور ^{۳۴} یوم بر جزو ک اولندن و آخر بدلا
 بر عارضی اسقاط در بر و مثلاً فعلتق اولور و نون و دوشه عول قالور
 فعل اکا بدلا اولور ^{۳۴} یوم بر جزو ک جنج عارضی اوله اول جزو در بر حرفی
 دخی اسقاط در بر و مثلاً مفعولت نه جنج عارضی اوله قده اولت فلانک
 اولم دخی دوشه انت قالور فع اکا بدلا اولور و کف دبو جزو بدلا
 اخیری اسکا ندر بر و مثلاً مفعولت یه وقف عارضی اولسه مفعولت
 قالور کشف دبو موقوف اولان جزو در بر حرفی اخیری اسقاط در بر
 مثلاً مفعولت کشف عارضی اولسه مفعولت قالور مفعولت اکا بدلا
 اولور اسباع دبو اخیری سبب خفیف اولان جزو مثلاً اخیری بر ساکن
 زیاده ابتکمه در بر و مثلاً مفاعیلنه و فاعلونه اسباع عارضی اولسه
 مفاعیلنه و فاعلنانه اولور ازلت دبو اخیری و تد مجموع اولان
 جزو تک اخیری بر حرف ساکن زیاده ابتکمه در بر و مثلاً مستفعلنه و
 فاعلنه ازلت عارضی اولسه مستفعلنه و فاعلنه اولور ز فاعلی
 دبو جزو سلطاک اخیری بر سبب خفیف زیاده ابتکمه در بر و مثلاً مستفعل
 کلمه سنک اخیری بر سبب خفیف زیاده اولسه مستفعلنه کلونه نقل
 اولور انتهای یوم در سجاده و ^{۳۴} کتبه الفقهیه کبانان بابو بر غیر الله
 اولور الدبه

مستفعلنه
 اولسه
 با بعدت
 در جزو
 فاعل
 علقه
 یف
 بر
 و جزو
 قالور
 فاعل
 لور
 یکی
 عارضی
 یوم
 کلونه
 اول

